

NKUWUWAPUTA UWA NILE BANYERE IKIKE MMADU NWE GASIRI

Okwu mmalite

Ebe o bu na nghota ugwu ekere uwa na ikike nha anya a pughi inapụ mmadu nke diri onye o bula bi n'ụwa bu ntala nke inwere onwe, ikpe nkwumoto na udo n'elu uwa.

Ebe nleghara anya na nleli ikike mmadu nwegasiri emeela ka e nwee akparamagwa enweghi uche nke gbawara obi mmadu nile, a biakwa obibia uwa ebe ndi mmadu ga-enwejuputa ohere ikwu okwu na inwe nkwenye nakwa nlihapu n'ujọ na ukọ, aburu ihe a mara n'okwa di ka olile anya kachasi ibe ya nke mmadu nkiti.

Ebe o di mkpa, ma o buru na a choghi ikwanye mmadu ka o were oke nnupu isi sogide ochichi aka ike na mmegbu di ka ihe ikpeazu o puru ime, na a ga-echedo ikike mmadu nwegasiri site n'usoro iwu.

Ebe o di mkpa ikwalite oganihu mmekorita enyi na enyi n'etiti mba na ibe ya.

Ebe ndi otu jikotara mba uwa nile bu United Nations, n'ime Chata bu akwukwo nyere ha ike kwuputakwara ozo okwukwe ha n'ikike ntala mmadu nwegasiri, n'ugwu na uru nke mmadu, ya na nha anya ikike ndi diri nwoke na nwanyi, were nweekwa njikere ikwalite oganihu obodo na ezi obibi ndu nke ndi mmadu nweere onwe ha.

Ebe mba ndi no n'otu a eweputala onwe ha maka inweta, site na njiko aka ha na United Nations, nkwalite nsopuru n'ụwa nile na idebe iwu gbasara ikike na ohere ntala mmadu nwegasiri.

Ebe nghota onye o bula banyere ikike na ohere ndi a kachasi diri mkpa maka imejuputa nkwekorita nke a.

UGBU A ZI

Ogbako ozuzu a bu General Assembly Na-akwado Nkuwuwaputa Uwa Nile nke a banyere Ikike Maadu Nwegasiri ka o buru ihe ngosi oganihu nke ndi mmadu nile na mba nile, nke bu na onye o bula nakwa ngalaba o bula nke obodo bu Nkuwuwaputa a n'obi, ga-agbasi mbọ ike, site na nkuzi na ozuzu, ikwalite nsopuru maka ikike na ohere ndi a, ma sitekwa n'atumatugasi nke mba na nke jikoro mba na mba na-aga n'ihu ime ka a ghtachaa ma debechaa ha n'ụwa nile ma n'ime mba ndi no n'otu a makwa n'ime mba ndi ozo no n'okpuru ochichi ha.

Nkeji edemede 1.

A muru mmadu nile n'ohere nakwa nha anya ugwu na ikike. E nyere ha uche na mmuo ime ihe ziri ezi nke na ha kwesiri ikpaso ibe ha agwa n'obi nwanne na nwanne.

Nkeji edemede 2

Onye o bula tozuru iwe ikike na ohere nile e weputara na Nkuwuwaputa nke a , n'enweghi ikpa oke o bula di ka nke agburu; ucha akpukpo ahụ, ibu nwoke ma o bu nwanyi, asusu, okpukpe chi, echiche banyere ochichi ma o bu ihe ozo, obodo ma o bu o n'obodo aku, onodu omumu ma o bu onodu ozo.

Ozokwa, a gaghi enwe ikpa oke gbadoro ukwu n'onodu ochichi, nlekota ma o bu mmekorita mba na mba, nke obodo ma o bu oke ala onye no na ya, n'agbanyeghi ma ebe ahụ o nwe onwe ya, o no na nlekota anya, o no n'okpuru ochichi ozo ma o nwere

ihe ọzọ gbochiri ya inwe ntozu oke dị ka mba.

Nkeji edemede 3

Onye ọ bụla nwere ikike inwe ndụ, ohere na nchedo nke onwe ya.

Nkeji edemede 4

Ọ dighị onye a ga-ejigide n'ọnọdu ohu ma ọ bụ odibọ a ga-amachi ikpa ma ọ bụ ire ohu n'ụdị ọ bụla.

Nkeji edemede 5

Ọ dighị onye a ga-akwagide n'oke ntaramahụhụ, ma ọ bụ na mmeso omume na ntaramahụhụ obi ọjọọ, obi tara mmiri ma ọ bụ nke naz-ewetu ugwu mmadụ.

Nkeji edemede 6

Onye ọ bụla nwere ikike nkwanere ugwu dị ka mmadụ ebe ọ bụla n'usoro iwu.

Nkeji edemede 7

Madụ nile ha otu n'usoro iwu, tozukwa oke n'enweghi ikpa oke ọ bụla inweta nchedo nha anya n'usoro iwu. Madụ nile tozukwara oke nchedo nha anya megide ụdị ikpa oke ọ bụla mebiri Nkwuwaputa nke a ma megidekwa ikwanye mmadụ ọ bụla n'ụdị ikpa oke a.

Nkeji edemede 8

Onye ọ bụla nwere ikike ikpe mmezi ga-enwe nkawado ọha na eze nke ndi ụlọ ikpe tozuru etozu nke obodo ma e nwee omume ndi megidere ikike ntọala nke e nyegasiri ya site n'usoro ọchịchị ma ọbụ iwu.

Nkeji edemede 9

Ọ dighị onye a ga-akwagide na njide n'efu, mkpochi ma ọ bụ nchụpụ n'obodo ya.

Nkeji edemede 10

Onye ọ bụla nwere ntozu oke nha anya ichọ ikpe ziri ezi n'ihu ọha nke ụlọ ikpe nwere onwe ya ma kwurukwa n'ezi okwu, na mkepebi ikike ndi o nwegasiri na ihe ndi o tosiri ime nakwa ebubo imebi iwu ọ bụla e boro ya.

Nkeji edemede11

Onye ọ bụla e boro ebubo ida iwu nwere ntaramahụhụ tosiri ka e kwenye na o nweghi uta tutu a chọputa na uta diri ya n'usoro iwu, n'ikpe e kpere n'ihu ọha, ebe e nyere ya ohere nile di mkpa maka iji zara ọnu ya.

Ọ dighị onye a ga-ama ikpe ida iwu ọ bụla nwere ntaramahụhụ maka ihe o mere ma ọ bụ ihe ọ hapuru ime nke n'abughị ida iwu nwere ntaramahụhụ n'oge e mere ya, ma ọ bụ n'usoro iwu obodo ma ọ bụ nke di, n'etiti mba na mba. N'otu aka ahụ, a gaghị enye mmadụ ntaramahụhụ kari nke a na-enye n'oge a dara iwu ahụ nwere ntaramahụhụ.

Nkeji edemede12

Ọ dighị onye a ga-akwagide na nnyonye anya ezighi ezi n'ihe ọ-coghi ka ọha mara,

ezinulo ya, ụlọ ya ma ọ bụ nzikọrịta ozi ya, ma ọ bukwa na mbuso agha megide ugwu na ezi aha ya. Onye ọ bụla nwere ikike ịchọ nchedo iwu megide nnyonye anya ma ọ bụ mbuso agha ndị a.

Nkeji edemede 13

Onye ọ bụla nwere ikike ohere ngaghari na nke obibi n'ime oke ala nke Steti ọ bụla.

Onye ọ bụla nwere ikike ihapụ ala ọ bụla, tiyere ala nke ya, ma nweekwa ikike iloghachi n'ala ya.

Nkeji edemede 14

Onye ọ bụla nwere ikike ịchọ ma nwetakwa n'ala ọzọ gasi ebe mgbanahụ mkpagbu.

A gaghi akpọku ikike a n'ihe gbasara agbamakwụkwọ sitere ezie na mmebi iwu n'abughị nke ndorondoro ochichi ma ọ bụ omume megidere ebumnuche na usoro nke United Nations.

Nkeji edemede 15

Onye ọ bụla nwere ikike ibụ nwa afọ n'ala ya.

Ọ dighi onye a ga-esi n'uzọ na-edoghi anya napu obubu nwa afọ ya ma ọ bụ napu ikike igbanwe ala ọ nwa afọ na ya.

Nkeji edemede 16

Umụ nwoke na umụ nwanyi toruru ogo, n'enweghi ihe njigide ọ bụla site n'agburu, obubu nwa afọ ma ọ bụ okpukpere chi, nwere iki ilu nwunye ma ọ bụ di nakwa imalite ezi na ụlọ nwere ikike nha anya n'ihe gbasara olulu di na nwunye, obibi di na nwunye na mgbasaa ya.

Olulu di na nwunye ga-aburiri ma e nwere nkwekorita si n'obi zuru oke nke ndi choro ilu onwe ha.

Ezi na ụlọ bụ nkeji ntaala site n'okike nke ndi no n'obodo ọ bụla; n'ihia ya, o kwesiri inwe nchedo ndi obodo na nke Steti.

Nkeji edemede 17

Onye ọ bụla nwere ikike inwe ihe nke aka ya ma ọ bụ ya na ndi ọzọ inwekorita ihe.

Ọ dighi onye a ga-esi n'uzọ na-edoghi any napu ihe o nwere.

Nkeji edemede18

Onye ọ bụla nwere ikike echiche, mmuo na okpukpere chi masiri ya; ikike a gbakwunyere ohere igbanwe okpukpere chi ma ọ bụ nkwenye ya, na ohere nke sosọ ya ma ọ bụ ya na ndi ọzọ nwere n'ogbo oha ma ọ bụ na nzuzo, igosiwaputa okpukpere chi ma ọ bụ nkwenye ya site na nkuzi, omume, ofufe na ndebe iwu.

Nkeji edemede19

Onye ọ bụla nwere ohere uche aka ya na nkwaputa uche ya: ikike a gbakwunyere ohere ikwudo n'echiche n'enweghi nnyonye anya na nke icho, inata na igbasa ozi na echiche site n'uzo ọ bụla n'agbanyeghi oke ala.

Nkeji edemede 20

Onye ọ bụla nwere ikike iji aka ya soro n'ogbakọ na otu.

Ọ dighị onye a da-amanye isoro n'otu ọ bụla.

Nkeji edemede 21

Onye ọ bụla nwere ikike iso n'ochichi obodo ya, n'onwe ya ma ọ bụ site na ndi nnọchite anya a họtara n'enweghi mmanye.

Onye ọ bụla nwere ike nha anya inwete ọrụ obodo na ala ya.

Uche ọha na eze ga-abụ ihe mgbakwasị ukwu nke ike ọchịchị obodo; A ga-egosiputa uche nke a site n'ezi ntuli aka a ga na-eme kwa mgbe nke onye ọ bụla nwere ikike nha anya iso mee n'uzọ nzuzo ma ọ bụ n'uzọ ndi ọzọ ga-enyekwa ya ohere ituliri onye masiri ya aka.

Nkeji edemede 22

Onye ọ bụla, n'ọnọdụ ya di ka onye obodo, nwere ikike inweta nchedo obodo ma tozuka oke inweta, site n'agbamdo obodo ya na enyemaka mba ndi ọzọ di ka nhazi na akụ na ụba Steti ọ bụla siri di, ikike sitere n'akụ na ụba, ọnọdụ n'obodo na omenala, bụ ikike ndi di oke mkpa mụ ugwu ya na ohere ntozu oke ya di ka mmadụ.

Nkeji edemede 23

Onye ọ bụla nwere ikike iru ọrụ, iji aka ya horo ọrụ ọ ga-arụ, inọ n'ọnọdụ ọrụ ndi ruuru ya ma dikwa mma, na inweta nchedo site n'ọnọdụ enweghi ọrụ.

Onye ọ bụla, n'enweghi ikpa oke ọ bụla, nwere ikike inata ugwo nha anya kwesiri ọrụ ya.

Onye ọ bụla na-arụ ọrụ nwere ikike inata akwumugwo ruuru ya ma dikwa mma nke ga-eme ka ya na ezi na ulọ ya nwee obidi ndu kwesiri ugwu mmadụ, nke a gbakwunyere, ma ọ di mkpa, ihe ndi ọzọ e ji echedo ndu n'obodo.

Onye ọ bụla nwere ikike imalite na ibanye n'otu ndi ọrụ maka nchedo ihe ndi gbasara ya.

Nkeji edemede 24

Onye ọ bụla nwere ikike ezumike na oge ezumike, tinyere mkpebi doro anya nke oge ọrụ ya na oge ezumike n'afọ nke ikwu ugwo ga-esokwa.

Nkeji edemede 25

Onye ọ bụla nwere ikike inọ n'obibi ndu tosiri etosi maka ahụ ike na odimma nke ya na nke ezi na ulo ya tinyere nri, uwe, ebe obibi na nlekota ahụ ike na enyemaka di iche iche nke obodo, ya na ikike inwe nlekota obodo n'ọnọdụ enweghi ọrụ, ọrịa, nkwaru, isi mkpe, nka ma ọ bụ ọnọdụ ezughi oke ọzonke ọ na-apughị igbochite.

Ọnọdụ nne na nke nwata kwesiri inwe mkpachapuru anya na enyemaka puru iche. Umaka nile, ma a muru ha n'alumdi na nwuye ma a mughị, ga-enwe otu udi nchedo obodo a.

Nkeji edemede 26

Onye ọ bụla nwere ikike inweta ọzuzu. Ọzuzu ga-abụ n'efu, ọ kacha n'oge mmalite bụkwa oge ntọala ya. Ọzuzu ụmuntakiri ga-abụ manye. Ọzuzu nka na uzu na nke ọrụ aka ga-adị maka onye ọ bụla choro ha; ọzuzu di elu ga-erukwa onye ọ bụla aka n'usoro onye jiri tozuo maka ya.

Ọzuzu ka a ga-eji sogide nkwalite ntozu oke nke mmadu na kwadosi ike nke nsopuru maka ikike na ohere ntọala mmadu nwegasiri. Ọ ga-akwalite nghota, ndidi na adimnamma n'etiti mba, agburu ma ọ bu otu okpukpere chi nile, ma kwalitekwa emereme nile nke United Nations na-eme ka udo diri.

Nne na nna nwere ikike izizi ihoro udi ozuzu a ga-enye umu ha.

Nkeji edemede 27

Onye ọ bụla nwere ikike iji aka ya soro n'emume odinala nke obodo, iri uru nke mmuta nka nakwa iketa oke n'oganihu na uru nke mmuta sayensi.

Onye ọ bụla nwere ikike nchedo uru ndi a huru anya na ndi a hughi anya sitere na mmeputa nke sayensi, edemede ma ọ bu nka, nke e si n'aka ya nweta.

Nkeji edemede 28

Onye ọ bụla tozuru oke inwe nbazi ime obodo na nke jikotara mba na ibe ya, nke ga-ekwe ka ikike na ohere ndi e gosiputara na Nkuwuwaputa a zuo ezuo.

Nkeji edemede 29

Onye ọ bụla nwere ọrụ ndi o tosiri iruru obodo ya bu nani ebe ntozu oke mmadu nke ọ choro ga-esi puta.

Na ngosiputa ikike na ohere ndi o nwegasiri, onye ọ bụla ga-enwe nrube isi nye soso mmachi ndi sitere n'usoro iwu a mara iji mee ka e nweta ezi nghota na nsopuru ikike na ohere ndi ozọ nwegasiri na iji nweta ezi ihe mgnakwasị ukwu maka ezi mkparamagwa, ndebe iwu oha na odi mma mmadu nile no n'obodo onye kwuo uche-ya.

A gaghi egosiputa ikike na ohere ndi a n'uzo ọ bụla ha ga-esi megide ebumnuche na usoro iwu nke United Nations.

Nkeji edemede 30

Onweghi ihe no na Nkuwuwaputa nke a a ga-akowa di ka ihe nyere Steti, otu ma ọ bu mmadu ọ bụla ikike ọ bụla itinye aka na emereme ọ bụla ma ọ bu ime omume ọ bụla iji mebi ikike na ohere ọ bụla ndi a kowaputara n'ebe a.